



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Secvndo Modo finiendi processum in causa fidei per purgationem
canonicam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

Et de sententijs in causa hæresis pronuntiãdis videtur Conradum Brunum lib. 4. de hæret. c. 10. & Ioãnem Roiam in singularibus fidei, singul. 177. cum aliquot sequen. Gondissaluum tract. de hæret. q. 20. nu. 8. & seq. Franciscum Squillacensem de fide catholica c. 44. Simancam de catho. insti. tit. 60. & Archidiaconum & Joannem And. copiose, in c. ut commissi. de hæret. lib. 6.

a Talis enim per Episcopum, & inquisitorem coniunctim, vel diuifim: quia in hoc casu vnus solus potest, &c. Et hæc sententia, quod cum reus absolueudus, vel solus Episcopus, vel solus Inquisitor ipsum possint absoluerẽ, de iure verior est: quamuis contraria sit tutior: sed de hoc articulo ex professo disputat Eymericus infra hac par. 3. q. 48. ubi dixi copiose.

b Attendentes, quod tu talis de tali loco, &c. fuisti nobis delatus de tali hæretica prauitate, scilicet licet quod, &c. Hic videtur nõ obscure indicare Eymericus in sententia absolutoria exprimentas esse hæreses, aut delicta eius qui est absolueudus, ob que fuit accusatus, siue denuntiatus, quod tamen nullo iure cautum est: & propterea crederẽ salubrius esse, nullis erroribus recitatis, cum non fuerint aduersus ipsum probati, pronuntiandam esse sententiã absolutoriam publicam, siue contra defunctum, siue contra viuentem, quod valde prudenter cautum in uenio per Madrilianã instructionẽ anni MDLXI. c. 62. in hæc uerba à nobis Latine reddita.

Quando defensor memorie & fame alicuius defuncti legitime causam defenderit, fueritque defunctus ab ea iudicij instantia absolueudus, sententia eius pronuntiabitur in publica actione, cum edicta publicata fuerint contra ipsum. quãquam non debet hoc casu produci statuta defuncti qui absoluitur in publica actione: neq; etiam debent recitari in particulari errore, de quibus fuit accusatus, cum probati nõ fuerint. atq; hoc ipsum debet obseruari circa illos, qui personaliter fuerunt capti & accusati, & absolueuntur ab instantia iudicij, si fuerit hoc ab ipsis petitũ. habentus ibi. Quia propterea mihi vbique obseruanda uidentur, quoniam multa æquitate nituntur, & rationi sunt valde consona.

c Caueatur, quod non ponatur in sententia; quod est insons, &c. Idem hoc obseruat Tabiẽstis in sum. verbo, Inquisitor. §. 12. nu. 13. versi. caueatur. & Sprenger in malleo maleficarum. 3. p. q. 20. in fine. quod est custodiendum ob rationem hic ab Eymericò allatam. quam obrem minus bene fortassis Zanchinus tract. de hære. c. 41. in fine posuit in sententia absolutoria hæc uerba.

Idcirco te tanquam penitus innocentem, per nostram diffinitiuam sententiam in his scriptis absoluiamus a dicta Inquisitione & cõtẽtis in ea.

Sed quid si absolueatur tanquam penitus innocẽs & immunis, & postea de eodem crimine deferatur poterit ne non obstante sententia absolutoria, iterũ indicari, & condemnari? Respondeo posse; quoniam in hoc crimine fauore fidei sententia quæcunq; nõquam transeunt in rem iudicatam, ut singulariter docuit Lucas de Pema, in l. vnica. verbo, notũ. C. de sent. aduersus fiscum latis, retract. lib. 10. quem

A sequitur Ioannes Roias tract. de hæret. par. 2. assertio. 49. & idem in eadẽ parte de priuilegijs Inquisitorum, nu. 449. & Simancas de cath. insti. tit. 60. nu. 13. quam sententiam uidetur probare textus in c. ut commissi. §. nec non. de hæret. lib. 6.

Verum omiffis iam antiquis controuersijs, nõnissime Pius V. Pont. Max. rescripto quodam incipiente: Inter multiplices entas. quod est impressum inter litteras apostolicas pro officio Inquisitionis, in fine huius operis, iustissime cauit, ne sententia in causa fidei numquam transirent, aut deinde transeant in rem iudicatam.

B Atque ex his penitus refellitur opinio Decij consi. 137. incipien. Diligenter pro tenui facultate. Conradi Bruni lib. 4. de hæret. c. 8. in fine, assertentis, hæretico prodesse exceptionem rei iudicatæ: nullis ergo diffinitiuarum absolutoriarum sententiarum exceptionibus obstantibus, quoties noue probationes, aut indicia accesserint, de eodem crimine & inquisitio, & condemnatio fieri poterit.

Quod uero paulo antea dicebam cum Eymericò, uidelicet, neminem esse pronuntiandum innocentẽ, aut immunem in sententia absolutoria: tunc nõ crederem procedere, quando per testes falsos fuit conuictus, aut per iniquos & maleuolos, & inimicos capitales, vel conspiratores delatus, qui postea penitentia ducti dixerunt se falso dedisse, aut falsum testimonium contra delatum dixisse constitit: hoc enim casu cum constet de manifesta innocentia delati, & de aperta iniquitate testium & delatorum, optime poterit in sententiã absolutoria pronuntiari insons, & peritus immunis, ut etiam Eymericus ipse iudicat faciendũ in 12. modo processum terminandi. nu. 208. in fine, sibi: Ipso relato ut immunitas iudicio relaxato. & hac fortassis ratione locutus cõseri potest Zanchinus, quem paulo antea merito refellebamus: sed cũ testes, aut denuntiatores tractant dictum suum, uidentũ est diligenter ne id faciant, quia corrupti fuerunt prece, vel a delato, vel a consanguineis & amicis delati, de quo dixi alibi plenius.

De secundo modo finiendi processum in causa fidei per purgationem canonicam.

E Secundus modus processum fidei terminandi, & finiendi est, quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum, reperitur solummodo de tali hæresi diffamatus in aliqua uilla, ciuitate, vel prouincia: & hoc est quando delatus non conuincitur, nec propria confessione, nec facti euentia, nec testium production legitima, nec quæcunq; alta indicia probantur legitime contra eum: nisi præcise sola in familia.

Circa istum talis practica est seruanda in tali casu. Quia sententia nõ potest ferri pro delato, absolueudo eundem, sed cõtra, indicendo sibi purgationem canonicam, Episcopus & Inquisitor coniunctim, & nõ diuifim (nisi vnus committat alteri

Sententiã in causis fidei nõ transeunt in rem iudicatam.

alteri vices suas,) iuxta cap. Multorum querela. A de hæret. in clem. ferant sententiam per hunc modum, vel similem in effectu.

Forma purgationem canonicam diffamato indicendi.

NOS N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & frater N. ordinis Prædicatorum in terris talis domini, inquisitor hereticæ prauitatis a sancta sede Apostolica spalius delegatus: Considerantes, quod meritis processus facti per nos contra te talem, talis diocesis, nobis delatum de tali heretica prauitate, s. q. & c. non inuenimus te confessatum, nec conuictum de prædicta labe, nec alias suspectum, nisi quod te reperimus legitime ac veraciter in tali villa, ciuitate, vel diocesi, & apud bonos & malos publice diffamatum; Ea propter ad purgandam huiusmodi infamiam tibi indicimus purgationem canonicam, ut est iuris; assignando tibi talem diem talis mensis, ac talem horam illius diei, in qua compareas personaliter coram nobis, & purges tuam infamiam tantis, seu tot ordinis tui: qui quidem compurgatores tui, sint homines fide catholici & vita probati, & quod conuersationem tuam, & vitam nouerint, non tam moderno tempore quam transacto: significantes quod si in purgatione defeceris, te habebimus pro conuicto, prout voluit canonice sanctiones.

Hic autem considerandum est, quod cum aliquis reperitur legitime de aliqua hæresi publice diffamatus, & contra eum aliud non probatur nisi infamia ipsa sola, sibi indicitur purgatio canonica: hoc est, quod habeat bonos aliquos viros septem, decem, viginti, vel triginta, secundum quod plus, vel minus, & in locis pluribus, vel paucioribus, magis, vel minus insignibus, fuerit diffamatus, qui sint tuæ conditionis, vel ordinis: ut si diffamatus est religiosus, & illi sint religiosi: si clericus secularis, & illi clerici seculares: si miles, & illi milites, qui purget eum a crimine, de quo est diffamatus: qui compurgatores debent esse homines fide catholici, & vita probati, qui & illius conuersationem & vitam, non tam moderno tempore cognouerint, quam antiquo, ut habetur extra de purg. cano. c. Inter sollicitudines.

Quales esse debent compurgatores.

Pœna recusantis in compurgatione.

Pœna deficientis in compurgatione.

Si autem se purgare noluerit, excommunicetur: quam excommunicationem si per annum sustinerit animo indurato, ex tunc ut hæreticus condemnatur, iuxta c. Excommunicamus itaque, §. qui autem, de hæret.

Si autem se purgare decreuerit, sed in purgatione defecerit, hoc est, quod purgatores tales, & tantos, prout est ei iniunctum, qui eum purgent, non inuenierit, pro conuicto habetur, & sicut hæreticus condemnatur, ut habetur extra de hæret. Excommunicamus §. adijcimus, & vers. qui nisi te, & de purg. cano. c. Cum dilectus.

Considerandum etiam hic est, quod quando dicitur quod indicatur diffamato, quatenus purget se, una vel quarta manu ordinis sui, quod otio sumitur ibi in genere, & non in specie: unde

A si Episcopus purgandus est, non negatur, quin et Episcopis, in purgatione possint admitti abbates & religiosi presbyteri, & in alijs pari forma: de purg. cano. c. Quoties. Purgabit autem se diffamatus per modum, qui sequitur, ut colligitur extra de purg. cano. ca. Quoties, §. porro, & c. Acc.

Forma purgationis canonice a diffamato de hæresi faciende.

ADVENIENTE autem termino eidem diffamato ad se purgandum canonice assignato, comparebit personaliter purgandus cum suis compurgatoribus coram Episcopo, seu Inquisitore, in loco ubi noscitur infamatus: & ille qui diffamatus est ponens manum super librum Evangeliorum ante eum positum dicet sic: Ego iuro super quatuor ista Evangelia sancta Dei, quod tale hæresim: exprimendo eam, de qua est diffamatus: nunquam tenui: nec credidi, nec docui, nec teneo, nec credo. Negabit. s. cum iuramento illud, de quo est diffamatus, quidquid sit illud: Quo factio omnes compurgatores ponent manum super prædictum librum Evangeliorum, & quilibet dicet ita: Et ego iuro super ista sancta Dei Evangelia, quod credo ipsum verum iurasse. Et tunc canonice est purgatus.

Considerandum est etiam, quod diffamatus de hæresi, ubi est purgandus, ubi noscitur diffamatus: & si in multis locis fuerit diffamatus, imponatur sibi, quod in omnibus illis fidem catholicam publice profiteatur, & detestetur hæresim, de qua ibi noscitur infamatus, de purg. cano. c. Inter sollicitudines.

Nec cōtēnāt qui canonice de hæresi se purgavit: nam si post purgationem incidit in hæresim iam purgatam, pro relapso habetur, & tunc ut relapsus est tradendus curiæ seculari, iuxta c. Excommunicamus §. adijcimus, & ver. vel si post purgationem, & c. Ad abolendam, §. illos quoque; Secus autem si in aliam hæresim incidit, de qua se ante non purgauerit, iuxta c. allegatum.

COMMENT. XXXVIII.

Observandum hic est primū, hunc modum secundum finem processum fidei differre a septimo, in quo etiam agit auctor de indicenda canonice purgatione ipsi diffamato, sed ille amplius ibi, ex alij indicij de hæresi erat suspectus, & propterea non modo purgationem, sed etiam abiurationem simul est subire coactus, hic vero solū erat infamatus de hæresi.

Et quæ ad hunc modum spectat, repetunt Tabiæsis in suam verbo, Inquisitor, §. 13. nu. 14. & Sprægerius in malleo maleficarum, par. 3. q. 21. Locutus in opere iudiciali verbo, purgatio, et in si. operis in forma ferendi sententiæ contra diffamatū de hæresi; ut purget se canonice, plenissime etiam Repertorium Inquisitorum verbo, purgatio, Sylvester de strigibus lib. 3. cap. 4. pun. 4. de qua multa quoque extant in concilio Tarraconensi relato ab Eymérico supra par. 2. Franciscus Squillacensis tract. de fide ca. 160. cap. 3. & dixi multa de canonice purgatione

Nota

De purgatione canonice

in hoc cap.

me quoque

revertit

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

in hoc erunt omnino cognoscenda supra parte. 2. super c. inter sollicitudines. de purg. cano. quae sunt omnino videnda ad tollendas omnes huius loci difficultates.

Et cum in omnibus fere criminibus abolutus fuerit & extinctus versus canonica purgationis; in crimine tamen haeresis, etiam nunc vsitatus est, & in sacro Inquisitionis tribunalifrequentatus, quamuis enim in alijs multis delictis sinistra suspicio, praesertim a maleuolis orta, aut tolerari possit, aut interdum negligi; in crimine tamen haeresis ferenda non est, nec dissimulanda, sapienter enim scribit Rufinus lib. 1. in uelictuarum in Hieronymum: Gloriosum quidem esse Christi exemplo iniurias tolerare patienter, at vnam haereseos nota qui ferat, aut dissimulet, non esse Christianum. & beatus ipse Hieronymus ad Pammachium epistola. 61. aduersus errorem. Ioannis Hierosolymitani altissima clamat voce in hac verba: Nolo in suspitione haereseos quem esse patientem: ne apud eos, qui ignorant innocentiam, eius dissimulatio, conscientia iudicetur si taceat. haec ille. quod retulit Albertinus in repetitione rubrica de haeret. li. 6. quaest. 14. numero 75. huc spectat quae tradit Bernardinus Diaz in pract. crim. cano. c. 140.

Iustissime ergo Catholica & sanctissima mater Ecclesia, respiciens quam graue & periculosum sit hae haeresis infamia laborare, varios modos excogitauit ad excludendam sinistram haereseos suspitionem, quoties aut dictis, aut factis fidelis quispiam ea contraxisset, varijs etiam penis coercens, inter caeteros vero modos vnus est canonica purgatio.

Quia sententia non potest fieri pro delato, absoluedo eundem, sed contra indicendo sibi canonicam purgationem, Episcopus & Inquisitor coniunctim, & c. [Sed videbatur quod vnus sine altero posset indicere canonicam purgationem; nam cum delinquentes in hoc crimine ad abiurationem, vel purgationem recipiuntur, non videtur pronuntiaris sententia contra eos, sed pro eis: quare potius videtur favorabilis & absolutoria, quam condemnatoria. vnde iuxta sententiam EymERICI in modo superioribus, & infra quaest. 84. huius 3. partis non videtur necessarium quod simul conueniant ad haec exercenda Episcopus & Inquisitor: & plane quauis haec sententia de ratione iuris stricta, fortassis verior videatur, at contraria est tutior, quam hic proficitur auctor, ut dixi infra in hac 3. par. super dicta quaest. 48. vbi haec difficultas est plene declarauimus. interim video Caepegium apud Zachinum ca. 8. verbo, diffinitiuam. & Syluestrum de Strigibus li. 3. c. 4. puncto 4. Mihi magno opere probatur contraria sententia, iuxta id quod dixi paulo post hoc ipso commentario. §. haec quidem.

Et in Hispania, Abulensi quadam instructione anni MCCCCXCIII. c. 1. postquam statutum esset, ut in qualibet Inquisitione duo constituantur Inquisitores, subdit in hac verba: Qui scilicet Inquisitores, simul & non vnus sine altero cedant ad capturam, torturam, compurgationem canonicam, & c. similiter ergo iustissimum est, ut in locis vbi vnus tantum est Inquisitor Apostolicus, non indicat canonicam purgationem sine Episcopo loci.

A Considerandum etiam hic est, & c. quod ordo sumitur ibi in genere, & non specie: vnde si Episcopus, & c. [Est omnino obseruandum hoc EymERICI documentum: nam si in specie inueniendi essent tales compurgatores, qualis est purgandus, aut nunquam posset se purgare, aut facile deficeret in purgatione: nusquam enim, verbi gratia, Episcopus purgandus posset inuenire duodecim, vel viginti Episcopos, qui ipsum purgarent: ac de caeteris idem est iudicium: nam si dux belli esset purgandus, difficulter posset inuenire tot alios duces bellicos, qui ipsum purgarent. ergo sufficit ad satisfaciendum iuri postulanti in purgatione tantam manum, hoc est tantum numerum ordinis eius, cuius est ipse purgandus, ut habeantur illi, de quibus nota in genere vere praedicitur illa qualitas, quae est in purgando, quae latius hic persequi, non est praesentis instituti, nec necessarium, videndus interim Albertinus in repetitione c. quoniam. de haeret. li. 6. quaestione prima, & nonnullis sequentibus, qui multam lucem huic EymERICI documento dabit.

B Adueniente autem termino, & c. comparebit personaliter purgandus cum suis compurgatoribus, & c. [Supra part. 2. super cap. inter sollicitudines. vbi egimus de canonica purgatione, praxim omnisimam, quae in ea solet obseruari: quoniam eam EymERICUS hoc loco docebat: verum nimis breuiter persecutus est rem difficilem, & periculosam, quae non debet nisi eum maxima fieri consideratione, ut ibi diximus. Quare ut hic locus illustretur, & suppleamus quae deficiunt, tota haec praxis indicendae purgationis erit hic praescribenda: nulli autem luculentius (quos ego viderim) rem hanc tradiderunt, quam Auctor repertory Inquisitorum verbo purgatio. §. forma. & Simancas de cath. instit. tit. 56. nu. 25. & seq. sed Simancas ordinatius loquitur, cuius verba huc transcribere placuit, num nec melius a me, nec elegatius dici possit, et ut viro docto suis habeat ut dicit ergo ita.

D In causa purgationis canonica hoc ordine et ritu procedi solet. Conueniunt in vnum Inquisitores, Episcopus, aut eius Vicarius, & assessores seu consultores periti, & excussis probationibus reu condemnat, ut se purget septem plus minus testibus: hoc addito, ut si defecerit in vno, duobus, tribus aut pluribus, exinde conuictus plene de crimine censetur. Haec autem sententia reo dicenda est, & ab ea potest prouocare; & post appellationem causa referenda est ad Senatam, nisi forte friuola fuerit appellatio: quia tunc ei ab Inquisitoribus, deferendum non est, ut generaliter Clemens iij. constituit, & specialiter epistola quadam Senatus sanctae Inquisitionis plenius continetur. l. 2. C. de decurio. lib. 10. l. 1. de appellatio. c. cu appellacionibus friuolis. de appellatio. li. 6.

E Deinde si a sententia non fuerit appellatum, vel post appellationem sententia confirmata sit vel appellatio friuola reiecta fuit ab Inquisitoribus, tunc reus ad se purgandum debet nominare tot viros bonos, testes expurgatores, quot in sententia Inquisitorum continentur. Illi autem testes vocari seorsum debet ab Inquisitoribus, & ab eis tria sunt inquirenda. Primum, an reu cognoscant, & a

Num. 148.

Qualiter intelligendum, Compurgatores esse de bere eiusdem ordinis cum purgando.

Num. 149.

Ritus & ordo in purgatione canonica obseruandus.

Num. 25.

Num. 26.

De purgatione canonica...

& a quo tempore fecundū, an reus, vel eius cōfan-
guinei, vel affines dederint, aut p̄miserint aliquid
ipsi in testibus, ut reo fauerent: tertium, an tes-
tes ipsi se obtulerint ad reum purgandum. Quae
oīa quodā instructionū capite plenius cauta sūt

Num. 27.

Post hāc testes omnes conuocantur in audi-
torium Inquisitorū, & reus ad tribunal ducitur,
& ab Inquisitoribus interrogatur, an homines
illos cognoscat, & an illi sint, quos ipse in testes
purgatores nominauit: qui respondere solet, se
illos cognoscere, & eosdē esse, quos nominauit.
sunt autem hāc omnia coram Inquisitorib. so-
lis, ac tabellione, seu notario, qui literis manda-
re singula debet: nec alius quispiam praesens es-
se huic purgationi permittendus est: ne ipse qui
dem vicarius Episcopi ordinarij, ut quadam epi-
stola Senatus sanctae Inquisitionis continetur:
a sententia vero purgationis excludi nō potest
ordinarij, aut eius vicarij, ut dixi titulo de ab-
iuratione. [confert c. 1. 15. q. 1.]

Num. 28.

Deinde Inquisitor ad expurgatores cōuersus
talia dicere solet: Scitote, fratres, q̄ Acacius reus
de hoc & illo crimine accusatus, & suspectus est:
quā ob rē ab ea suspicione se purgare tenetur,
& vos nominati estis in testes innocentiae sua-
Tu vero Acaci per Deum & sacrosanctā Euan-
gelia responde, an ea crimina commiseris: & sta-
tim reus coram illis iurat, se nihil eorum dixisse,
aut fecisse. Deinde reus abire iubetur: & Inqui-
sitor interrogat purgatores, an ea omnia probe
intellexerint: qui respōdent, se intellexisse. Mox
testes omnes secedūt: & singulis seorsum voca-
tis, & ab eis solenni iuramento exacto, quārit In-
quisitor, an credant Acaciū iurasse verū, vel fal-
sū: & quid quid respōderint, a notario fideliter
scribendū est. *hactenus de ritu purgationis canon.*

Cum iudici-
tor canonica
purgatio, aut
Episcopus,
aut eius vica-
rius a se esse de-
bet.

*Hac quidem Iacobus Simancas, in quibus id in-
primis mihi videtur notatu dignum, quod dicit nu-
27. videlicet, huic purgationi non posse interueni-
re Episcopi vicarij; quod licet in Hispania custodia
tur, per priuatas eius Inquisitionis instructiones;
alibi secus faciendum crederem, quod est iuri com-
muni magis consonū. et doct. rine EymERICI hoc loco
cōuenientius, qui scribit in purgatione iniungenda
Episcopū & Inquisitorē simul conuenire debere, q̄
non solum puto locum habere in pronuntianda sen-
tentia, sed etiā in toto purgationis actu exercēdo:
& hoc videtur esse tutius, & obseruandum donec
alij meliora doceat, quib. libētissime acquiescā: nā cū
reus si deficiat in purgatione, possit ut haereticus cō-
denari, q̄ non pōt fieri sine Episcopo; oportet omni-
no ut ei etiā actui, ex quo tātus effectus facile seq-
pōt, Episcopus, aut salte eius vicarius adsit praesēs.*

Postremo, hoc mihi praeterea videtur addendū,
ipsis compurgatoribus, distincte & clare legendū
esse processum, id est summarie, et delicta, et indicia
esse illis declaranda, ob qua purgandus ipse captus
est, & compulsus canonicam subire purgationē: ni-
si enim hāc intelligant compurgatores non poterūt
iure, & debite ipsam purgare.

Hispanensi quadam instructione anni MD. post
cap. 4. forma obseruanda in canonica purgatione pre-
scribitur in hāc verba a nobis latine reddita: Qui

A compurgandus est in praesentia compurgatorū,
iuret in forma iuris super Crucem & Sancta Dei
Euangelia de dicenda veritate, super his de qui-
bus fuerit interrogatus. Et praestito praedicto iu-
ramento, Inquisitores dicant ei: I. u. N. fuisse ac-
cusatus de tali & tali delicto (specificatis ei solū
illis delictis, quae sapiunt haeresim) de quibus es
vehementer suspectus, meritis processus confide-
ratis: percunctamur a te sub debito iuramenti,
quod emisisti, an commiseris, vel feceris, vel cre-
dideris hāc delicta, vel aliquid ex eis? Et habita
responsione ipsius rei in praesentia compurgato-
rum, reducat ad carcerē: Et postea recipiatur
iuramentum a compurgatoribus in forma iuris
& c. & quilibet seorsum interrogetur sub debito
iuramenti, an credant quod dictus N. reus car-
ceratus dixerit veritatem: & scribatur in proces-
su quidquid dixerint: & quidquid actum fuerit
suo ordine. *hac ibi.*

*Ex his quae dicta sunt hactenus videtur conste-
re, qui canonicā purgationem in secreto esse faciendā,
videlicet, in auditorio Inquisitorum, aut in pala-
cio Episcoporum.*

*Admonebo tamē solitum olim fuisse indicare pu-
blice canonicam purgationem, cap. illud. 23. dist. 8.
constat ex perueniōto codice manuscripto, qui penes
me extat, in quo plurima continentur ad sanctū of-
ficium spectantia, vbi cum agitur de forma indicē-
da purgationis canonica ipsis infamatis, prescribi-
tur, ut is qui se purgat, praesente multitudine copio-
sa id faciat.*

*Sed in hac difficultate ita videtur dicendum, si q̄
publice de haeresi diffamatus est, sane publice quo-
que purgare se debet, ut eis publice satisfaciatur se
purgando, quos publice per ingratum infamia offen-
dit odorem: imo quidem in fauorem eius, qui se pur-
gat hoc tendere videtur, ut publice si purgationem
praestiterit, honori & famae restituatur: quod si pu-
blice non fuerit diffamatus, tunc priuato praestabit
hanc canonicam purgationem. hanc distinctionem
affert gl. 2. quae st. 5. in summa. verbo. cogendus. gl.
in ca. 1. verbo. publico. 15. quae st. 5. Archidiaconus
in c. illud. 23. dist. 1. Repertorium Inquisitorum
verbo. purgatio. §. si enim est infamatus. & alij, a
quibus non videtur dissentire hic EymERICUS, nu-
mero 150.*

*Sunt autem quidam, qui cogi nō possunt, ut in pu-
blico purgentur, de quibus Archidiaconus praecita-
to loco. hac indicasse sit satis: nam diligentiori for-
tassis indigent consideratione, & vberiore explica-
tione.*

E d Considerandum est etiam, quod diffama-
tus de haeresi, ibi est purgandus, vbi noluit
diffamatus, & c. Quia medicina morbo debet esse
contraria, & ideo per purgationem debet ibi sa-
tisfacere, vbi per malam famam offendit, & deli-
quit. Sed amplius obseruari iubet auctor; ut qui in
pluribus locis diffamatus est, in pluribus satisfaciatur,
non quidem per purgationem, quam cum semel
adimpleuerit, non debet iterum subire, sed per pra-
dicationem: quod qualiter accipi debeat, dixi supra
par. 2. sup. cap. inter sollicitudines. §. praecipias
super.

c Nec

Nec contemnat qui canonice de heresi se purgavit: nam si post purgationem incidit in heresim iam purgatam, pro relapso habetur, &c.] De hac difficultate varijs locis varie sensit Eymericus: nam par. 2. q. 58. in fine. nu. 7. vers. eodē modo si quis diffamatus. dixit de hoc casu iura non loqui aperte, & propterea Pontificem summum esse consulendū. & 3. pa. in 7. modo processum fidei terminandi. ritu. De forma heresim adjuvandi. §. ratione autē purgationis. nu. 184. non admodum determinate videtur asserere sententiam, quam hic auctor adstruit, dum dicit, dubium esse an is qui incidit in heresim de qua se purgavit, velut relapsus curie sit seculari tradendus: quamvis subiungat, p. B videtur tradendus.

Et quoniam supra pa. 2. super q. vltima. promisi me hanc difficultatem hoc loco explicaturum; ideo quanta fieri poterit & brevitate & perspicuitate, quid mihi dicendum videatur, explanabo.

Ac primum de iure nulla videtur esse dubitatio, quin is qui se purgavit, si iterum incidat in heresim, de qua se purgavit (ut hic vult Eymericus) debeat vt relapsus tradi curie seculari per textum in c. ad abolendam §. illos quoque. de heret. que hic citat auctor, cuius verba sunt. Illos quoque qui post abiurationem erroris: vel postquam se (vt diximus) proprii antilitis examinatione purgauerint, deprent si fuerint in abiurata heresia recidisse, seculari iudicio, sine vlla penitus audientia decernimus relinquendos hac ibi.

Idem videtur inuenire textus in cap. excommunicamus 1. §. ad ieiunium. de heret. cuius verba sunt. Iste autem Episcopus ad preteritiam suam couoctet accusatos: qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint; vel si post purgationem exhibitam, in pristina fuerint relapsi pñditi, canonice puniantur. Idem apertius sancit Alexander III. in c. super eo. de heret. lib. 6. ibi. Quodq; ij, qui post abiurationem erroris, vel postquam se proprii antilitis examinatione purgauerint, si deprent fuerint in abiurata heresia recidisse, seculari decernuntur iudicio, sine vlla penitus audientia relinquendi. hac ibi.

Postremo eandem EymERICI sententiam comprobare videtur non obscure concilium Narbonense. 11. in hec verba. Et illos qui post abiurationem erroris, seu purgationem deprehensi fuerint in abiurata heresia recidisse, seculari iudicio sine vlla penitus audientia relinquatis animadversione debita puniendos: cum sufficiat tales per fallam coersionem semel ecclesiam decepisse: preteritum vbi tanta eorum inualuit multitudo, licet eis penitentibus nequaquam penitentia sit neganda. hac tenus ibi.

Ex his apparet sententiam EymERICI, aut verā esse, aut saltem multum probabilem: nam in his locis citatis videmus abiurantem & se purgantē in hoc equiparari, vt si iterum incidat in abiuratum errorem, seculari iudicio relinquatur.

Quod si quis dicat his locis haberi sermonem de eo qui simul & abiuravit & se purgavit; hoc nō videtur facile admitendum; quoniam illa particulis, vel aperte indicat casum sequentem, diuersum esse

A a precedenti, cum eius natura sit distinguere & se parare, non coniungere aut copulare.

Ex his plane redditur hec questio valde difficilis, nec video quid primo obtutu his iuribus possit responderi, quam ob rem omisis hic multis contem plationibus, hanc putarem veram esse prefatorū re scriptorum sententiam: Qui abiuravit de vehementi hanc, verbi gratia, heresim: Romanus Pontifex non est caput Ecclesie, si postea vere in eam relabatur, tradendus est curie seculari: & hoc est sine controuersia, per textum in c. accusatus. §. cum vero. de heret. lib. 6. quod procedit etiam si in alia heresim a priori diuersam incidat iuxta præcitatum textum, cum generaliter abiuret omnem heresim.

Eodem modo si quis ob vulgatam & frequentē infamiam, quam ex dictis, vel factis seminavit, grauem & vehementem contraxit heresis alicuius suspensionem, verbi gratia, huius: Non esse purgatorium, aut huius: Errare eos qui hereticos persequuntur; & dicunt fore puniendos; & coactus fuerit se de hac heresi purgare tanquā vehementer suspectus, & grauius infamatus, si postea vere deprehendatur incidere in eandem heresim de qua se purgavit, re vera vt relapsus erit curie seculari tradendus, iuxta textum in dicto ca. accusatus. §. ille quoque. de heret. lib. 6. idque ob rationem quam adduxi supra, par. 2. super q. 58. §. quartus casus est, quoniam per hanc secundam deprehensionem expressam declaratur animus illius, qui primo fuit in mala opinione contra fidē Christi, in qua semper presumitur continuasse vsque ad secundā deprehensionem. hac mihi videtur vera & iusta sententia, cum post purgationem, quam quis vt grauius & vehementer infamatus fecit, vere deprehendatur in heresim lapsus, & in his terminis accipiendū videtur quod hic valde prudenter tradit Eymericus.

Hanc EymERICI sententiā aperte profitetur Hostiensis in c. Excommunicamus 1. de heret. §. qui autem. verbo, uentur. in hec verba: Quod si post purgationem præstitam, vel abiurationem factā in heresim eandem reciderint, seculari iudicio sine vlla penitus audientia relinquuntur. sup. eo. Ab abolendā. §. illos quoque. hec Hostiensis. Idē tenet in summa tit. de heret. §. qualiter deprehendatur. vers. idem si iam purgauerat se. Hostiensem sequitur Ambrosius de Vignate tract. de here. q. 19. num. 167. & in eandem opinionem consentit Hieronymus Gabrielius consilio 160. incipi. Purgatio canonice. nu. 21. vers. Quoad tertium. & nu. seq. & gloss. in c. accusatus. §. cum vero. verbo, simpliciter. de heret. li. 6.

Hoc tamen discrimen est inter eum qui abiurat de vehementi, & eum qui vt vehementer infamatus de heresi se purgat: qui abiurat de vehementi, si iterum vere incidat, sine in eandem, sine in aliam heresim, curie seculari traditur, iuxta dist. c. accusatus. §. cum vero. de heret. li. 6. secus autem dicendum est in eo, qui vt vehementer infamatus se purgavit: nam nō censetur relapsus nisi recidat in eādem heresim, de qua prius se purgavit: ita docet hic Eymericus, quod videtur aperte velle iura paulo antea relata, & Hostien.

Quod si rationem discriminis querat, dicam aut non

Recidens in heresim de qua vt vehementer suspectus se purgavit, vt telapsus est puniendus.

Cur q se purgavit non sit relapsus nisi in purgatā heresim recidat

non facile reddi posse; sed ita voluisse legislatores, cum non omnium que ab illis sancita sunt, ratio reddi possit. l. non omnium. ff. de legibus. aut; quod verius & certius est; ideo qui incidit in aliam heresim diuerfam ab ea, de qua se purgavit, non punitur pena relapsorum, nec traditur curie seculari; quonia de illa solum aut illis heresib. se purgavit, de quibus fuit infamatus: non autem de omni heresi generali ter. qui vero abiurat heresim, vt vehementer suspectus, omnem heresim abiurat, & propterea in qua cuiusque postea labatur, relapsorum pena punitur. et hec mihi videtur vera & solida discriminis ratio.

Dixi autem hanc sententiam veram mihi videri in eo, qui vt vehementer diffamatus de aliqua heresi se purgavit: na si quis leuiter diffamatus esset, etiam si in heresim purgatum relaberetur, non putaretur relapsus: sed perinde indicandum esset de eo, ac de illo qui de leui abiurauit, sunt enim abiuratio, & purgatio duo remedia ad excludendam heresis suspicionem valde apta, et inter se multum similia: vnde que de vna dicuntur, de altera possunt accipi, nisi in his, in quibus ius nominatim aliud disponit.

Siquis vero non recideret in heresim purgatum, sed in aliam, quamuis non sit puniendus vt relapsus, acriter tamen esset coercendus. quod si sepius post purgationem recideret in aliam atque aliam heresim infamiam, tunc fortassis tradi posset curie seculari, iuxta id, quod diximus supra p. 2. super q. 58. s. hoc unum postremo.

Quæ dicantur grauis hæresis infamia: & qualiter conuocatur.

Sed queret quispiam; quenam dicitur grauis heresis infamia, & respondeo multis modis hoc posse deprehendi: na si quis apud bonos viros seu pluries passim notetur infamia, ea grauis, & rebemēs censenda erit. Rursus, si quis propterea honorū consortio repellatur, eumque viri probi euitent, accedantque etiam indicia & suspensiones infamiam heresis augmentia, ea grauis infamia putanda erit. Preterea, si statim post magnum aliquod delictū commissū, verbi gratia, post deletas Sanctorum imagines, cōbusta tēpla, uiolata sacramenta, & similia, statim aduersus aliquē oriatur infamia, illa plane grauis putabitur. Sed & alijs quoque modis innotescere id poterit, quos prudens iudex facile inspectis personarum, locorum, & tēporum circumstantijs rimabitur.

Purgatus canonice an remaneat inhabilis.

Postremo vt nihil hic desideraretur eorum que ad canonicam purgationem spectant, dicendum erat de eius effectu usan. s. is qui se canonicè purgavit, remaneat inhabilis ad officia & beneficia quecumque ecclesiastica, an vero contra libere & absque villo canonico impedimento promoueri possit. Sed qa hec tractatio copiosam requirit indaginem, & a nobis diffuse alibi disputata est, ideo hoc loco. omitteatur.

Hieronymus Gabriellus consilio quoda. 160. incipien. Purgatio canonica, purgatum canonicè nullo modo remanere impeditum, quominus libere promoueri possit, sex multis probare contendit: ceterū eius sententiæ non puto indistincte subscribendum, & multa cōsiderare oportet antequam in eam eat: nam iura fere omnia, quibus ille vtitur, loquuntur de purgato iā promotō, non autem de purgato promouendo, & eius sententiā nihil magis confirmat quā c. illud 23. dist. quod tamen ille omisit.

A De Tertio modo terminandi processum in causa fidei per tormenta



TERTIVS modus processum fidei finiēdi & terminād, est, quando delatus de hæresi processum meritis diligenter consideratis, cū bono consilio peritorū, reperitur varius: vel habens indicia contra se ad quaestiones, vt. f. exponatur quaestioib. & tormentis; vt si quaestio natus nihil concesserit, pro immuni & innocente habeatur: Et hoc est, quando delatus aō est deprehensus nec propria cōfessione, nec facti euentia, nec testium legitima productione, nec sūt indicia ad talem suspensionem, vt habeat heresim abiurare: est tamen in suis cōfessionibus, varius, vel alijs sunt indicia sufficiētia ad quaestiones & tormenta.

Circa itū talis practica est seruanda, In tali autem casu quia sententia interlocutoria est contra delatum ferenda, & non pro eo, per Episcopū & Inquisitorem, coniunctim, & non diuisim est ferenda, iuxta c. Multorum. in clem. in primis, si talis steterit in negatiua firmiter, & nullatenus (licet inductus per probos viros) fateri voluerit veritatem, feretur sententia, que videtur sapere vim diffinitiuæ sententiæ per modū tenoris sequentis.

Forma sententiæ interlocutorie ad supponendum aliquem quaestioibus & tormentis.

NOS N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & frater N. Inquisitor in terris diuisioni talis domini subiectis, a sancta sede Apostolica specialiter delegatus.

Attēdēs meritis processum facti per nos contra te talem, talis loci, talis diocesis, diligētē examinatis, quōd tu es varius in tuis confessionibus, & sunt nihilominus indicia multa, que sunt sufficientia ad te exponendum quaestioibus & tormentis. Ea propter vt veritas ab ore tuo proprio habeatur, & vt deinceps aures iudicū non offendas; interloquēdo declaramus, iudicamus, & sententiā die præsentis & hora tali, te supponendum tormentis & quaestioibus. Lata fuit hæc sententia, &c.

Instructio accuratissima circa quaestiones reorum.

Si quaestioandus reperitur varius, & infimul sint indicia alia ad quaestiones sufficientia, ponatur vtrumque in sententia, vt in prædicta positū est. Si aut hæc duo non concurrant, sed vnum tantum, vt pote varietas sine alijs indicijs, vel alia indicia sine varietate, ponetur in sententia vt inuenitur. Sententia autem lata mox exequatur, vel exequi simuletur.